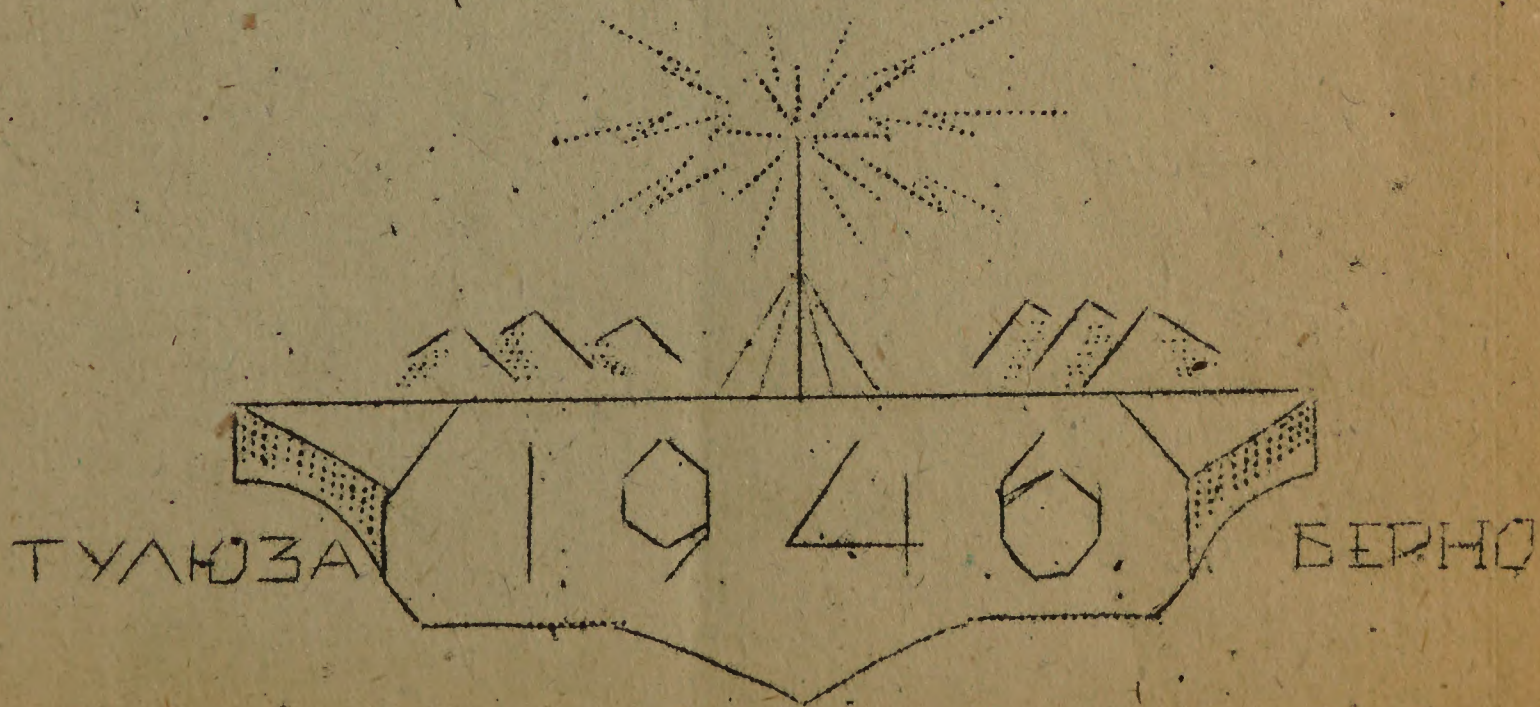

17570
1556

БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКОГО ПРОПАГАНДИСТА

ДМИТРО А. ВЕРШНИК

ПРОТИ
СКЛЕРОЗИ Й АНЕМІЇ
В УКРАЇНСЬКІМ
ПОЛІТИЧНІМ
ЖИТТІ

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ-АРХІВ

Клівленд.

Гол. Інв. Ч. 17570
Вібл. Етн. Нум. Світ. Архів. Мист.

БЕЗПЛАТНО

ВОЛЯ НАРОДАМ ! ВОЛЯ ЛЮДИНІ !
ЗА УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОВОРНУ
ДЕРЖАВУ!

Дмитро А. Вершиник

ПРОТИ
СКЛЕРОЗИ Й АНЕМІЇ
В УКРАЇНСЬКІМ
ПОЛІТИЧНІМ
ЖИТТІ

Бібліотека Українського Пропагандиста

Рік 1946.

В-к

ПРОТИ СКЛЕРОЗИ І АНЕМІІ В УКРАЇНСЬКОМУ

ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ

Складна річ виховання. По різному його розуміли різні верстви людського суспільства, різні завдання ставили до виховних систем і відповідно до завдань створювалися і самі системи.

Кожне покоління людське намагається свої погляди, світорозуміння, свій світогляд передати нащадкам. Та наступне покоління ніколи не обмежується на здобутках попереднього, а обов'язково додає, змінює, іноді зовсім відкидає світоглядові засади попередників, залежно від нових умов життя. Життя мінливе і воно вимагає вносити відповідні зміни в попередні надбання, іноді змушує зовсім відкидати певні положення, а замість них відтворюються нові, продиктовані життєвою практикою.

Проблема батьків і дітей існувала, існує і буде існувати в усіх народів, хоч розв'язували її народи не однаково.

Там, де "батьки" розуміють змінність життя, його динамічність і не змушують "дітей" бути сліпими наслідувачами своїми, вони разом з "дітьми", відносно до вимог життя, вносять зміни до попередніх надбань, вони не вимагають від "дітей" "сліпого" послуху, а домагаються, щоб "діти" розвивали, збагачували їхній досвід, поглиблювали їхнє світорозуміння.

Коли ж "батьки" стають на становищі нелогічних і у всякому новаторстві "дітей" вбачають ересь, тоді доходить до конфлікту, вірніше, проблема стає в усій гостроті. Кожне покоління має своє завдання, свої обов'язки перед своїм народом.

Як би по різному не розуміли цих обов'язків, незаперечним є те, що кожне покоління має за завдання служити своєму народові, боротись за його добробут, за розвиток його духовних і культурних надбань, зміцнити позиції свого народу в світі. Кожне покоління має щось внести в історичну скарбницю свого народу.

Українці є нація поневолена. Національна неволя не давала і не дає тепер змоги розвиватись духовно-культурним надбанням нашого народу, ця неволя нині загрожує фізичною ліквідацією цілого народу, як нації. Через те боротьба за національну і соціально-політичну волю нашого народу диктується біологічними законами

LEONID W. BACHYNSKY
3425 BROADVIEW RD.
CLEVELAND, OHIO U.S.A. 44109

буття нації. Вартість кожного покоління українського народу історія буде розцінювати тими вкладами, які воно дало для здобуття національної волі. Коли підійти до "нашої молоді" з такою міркою та з такими вимогами, то мені здається, що наша історія вільна від чужих впливів, позбавлена чужих концепцій і світорозуміння не осудить діяльності і жертвенної боротьби нашого сучасного покоління, яке дехто загалом називає молоддю. А майбутні нащадки теперішньої молоді, яка не для слави і не ради затишних кутків та розкішного життя взяла на свої рамена тигар нерівної боротьби з ворогами, будуть горді за своїх батьків - теперішнє покоління. Тому важко, що у "теперішньої молоді", у якій так багато вад знаходять "батьки" з Християнського Шляху", "Вільного Слова" та ін., не буде потреби перевиховувати чи відкрещуватись від гріхів наступних поколінь.

Трагедія нашої дотеперішньої молоді в тому, що вона є бездомна, бо не має своєї держави.

"Ми навіть власної не маємо хати,
Усе відкрите в нас тюремним ключарям,
Не нам, обірваним невільниках казати,
Речення гордее: "Мій дом - мій храм".
/ Л.Українка/

І такою її пустили у світ ми "батьки" її. Велич її в тому, що вона хоче, щоб український народ став господарем на своїй землі; за здійснення цього стала вона на шлях активної боротьби з ворогами української волі. Маю на увазі не тих, що відцурались своєї української правди і, втративши почуття національної честі, стали осторонь нашої визвольної боротьби, а особисті інтереси, власний добробут поставили понад усе, а тих, що не зігнулись під ворожими канчуками на всіх українських землях, а стали до боротьби з ворогом.

Боротьба ця велася і ведеться тепер на всіх українських землях. Велася різними методами, залежно від умов і тактики, яку застосовував ворог. Способи цієї боротьби не були і не є такими, як того хотіли б "батьки" з "Християнського Шляху".

Трохи дивним і незрозумілим є, що релігійно-суспільний тижневик "Християнський Шлях" став на шлях не виховання, як це говориться, а став прокуратором революційно-самостійницького політичного руху, називаючи його рухом молоді.

Говорячи багато про виховання і перевиховання, мусять знати, кого збираються перевиховувати, в чому та як. Коли б "наші політичні батьки" сумлінно підходили до цього, то вони б не утотожнювали політичного

руху, що розвинувся після поразки перших визвольних змагань, з молоддю, бо молодь, що двадцять років тому прийшла до політичної боротьби за Українську Державу сьогодні вже не є молоддю.

Та річ не в цьому, а в тому, що батьки, беручись до перевиховання, не знають елементарних правил його. Нічого позитивного для виховання і перевиховання не дає одне ствердження негативів та ще й не обгрунтованих, а часто і неправдивих, тенденційних.

У вихованні, а тим паче перевихованні, поважну, якщо не вирішальну роль відіграє особистий приклад вихователя. "Батьки" ж наші, беручись до перевиховання, про це правило й забули, коли говорять, що "такий духовий перевишкіл нашого молодого покоління на еміграції - "це потреба і наказ сучасної хвилини"...

Автори з "Християнського Шляху", як і Союз Українських Соціалістів та інші, підходить до проблеми взаємин між "батьками і дітьми" з таким зрозумінням, ніби "батьки", як старше покоління, все зробили для добра української нації, а неслухняні діти, мовляв, занедбали, розтрицькали ті здобутки, не зберегли тієї спадщини, а пішли в підпілля, "над яким старше громадянство не мало ніякої контролі і ніякого впливу". В цьому підпіллі набралось воно чужих світоглядових ідей та чужих організаційних форм.

Трагедія в тому, "що між батьками і дітьми - себто між старшим і молодшим поколінням - були основні світоглядові різниці". "Старше покоління, що по століттях неволі створило Українську Державу тоді, коли більшості сучасних "дітей" не було на світі або були це справді дітьми, визнає демократичні світоглядові засади. На тих засадах і збудувало воно /старше покоління/, не сучасні "діти"; Українську Державу, що нині під чужою займанщиною".

Добрим хвалитесь. Добрі "світоглядові засади", якщо збудували таку державу, яка зразу ж після побудови, повалились, підпавши під займанщину.

Мабуть фундамент тої держави - світоглядові засади творців тої держави - були хиткі, не міцні, коли держава, ще не збудована, не відома, а завалилась, підпала під займанщину, а "батьки", творці держави, опинилися без даху, жебраками на чужині.

А що це так, що тої держави, яку створив у вибухові революції український нарід, не зуміли закріпити наші батьки, пробуємо довести.

х

х

х

Історичні умови для створення української держави були на рідкість сприятливі, коли говорити про перші два роки визвольних змагань /1917-19 рр/.

Революційним зривом народніх мас повалено російську імперію. Революція відкрила широкі, рідкі в історії поневоленого народу, можливості здійснити одвічне прагнення українського народу - стати самому господарем на своїй землі.

Соціально-політичні ідеї революції на Україні спіпадали з національними завданнями української визвольної боротьби, бо українські народні маси відчували в першу чергу гноблення від чужого російського панства і буржуазії.

Борючись за соціальну справедливість, український народ тим самим боровся за національне визволення, однак в панові селлини бачив не українця, а росіянина, бо переважна більшість високих і середніх урядовців були не - українці, а якщо й українці з походження, то не визнавали себе за українців.

Першим завданням "старого покоління", яке себе ніколи не вважало за непогрішиме, було скерувати соціально-політичні наслідки революційної боротьби на Україні в річище національне, надати цій боротьбі виразно національного характеру. Цього наші тодішні проводирі не розуміли і мабуть не зрозуміли до самої поразки, бо в національних домаганнях народні маси йшли далі за своїх провідників.

Українські соціалістичні партії, окремі представники яких і тепер тут, на чужині, твердять, що вони визнавали "демократичні світові засади", ставши біля керма визвольної боротьби, - з перших же днів недоцінювали національних завдань революції, а через це й саму боротьбу переключали в площину соціальну, а не національну.

Виховані на чужому /російський марксизм/ політичному ґрунті, вони не розуміли самі завдань національно-визвольної боротьби та не змогли повести народніх мас.

Партійні догми /пізніше амбіціонерство, суперництво, а на еміграції ще й інтриганство/ українські соціалістичні партії хоч і будували на "засадах демократичного свідогляду", але ставили вище за ідеї української державности.

Український народ мав і має свої національні традиції, відмінну психіку, відмінні способи державного думання. Наша ж інтелігенція /"батьки"/, що поставлена була історією вести народні маси на здобуття української держави, не розуміла цього, а через те замість

національних кличів, висувала на перше місце шаблонів соціальні та демократичні га сла російського, а пізніше ще й польського забарвлення.

Вона /інтелігенція/, як те перекотиполе, стала залежною з перших днів революції і цієї залежності від різних чужих політичних сил не позбулася дотепер, а протягом усієї боротьби не знайшла власного українського політичного хребта.

Почуття нижчости, спричинена імперіялістами, викликало зневіру в революційно-національні сили українських народніх мас, а в практиці боротьби породжувало половинчастість, боязкість стати на власні політичні ноги й позбутися опіки Москви чи пізніше Польщі.

Вікова колоніальна політика наших ворогів мало чого навчила нинішніх "політичних батьків", що тоді були біля керма, тому й не спромоглися вони об'єднати українського народу й повести його на боротьбу за українську державу.

Не виявляючи виразно цілей і форм боротьби, не розуміючи підступної політики ворогів, наші "батьки" весь час відставали, спізнювались від народніх мас, а через це і втрачали авторитет як провід.

Брак виразно окресленої національно-визвольної концепції призвів до того, що українські народні маси, що в перших часах революції революції одностайно йшли під прапором національних завдань, пізніше частково опинились у ворожих рухах.

Політичний провід український /"батьки"/, що очолював ті змагання, не уявляв сам виразно свої кінцевої мети, а через це і відштовхував народні маси в процесі боротьби від себе, створивши цим внутрішній український фронт.

Українську державну незалежність, що єдина забезпечувала українському народові національно-політичну і соціальну волю, українські політики протягом усієї боротьби приймали з примусу, як рятуюнок, а не як ціль. Ціль стала засобом у боротьбі. Цей парадокс, мабуть, чи не єдиний в історії народів.

х х х

Після того як Російський Тимчасовий Уряд не тільки не визнав автономії України, а навіть не погодився визнати права на автономію за українським народом, в першому універсалі читаємо: "І тепер народ український нас приневолено, щоб ми стали творити нашу долю". І ніби злякавшись такого кроку, універсал підкреслює: "Хай буде Україна вільною, не відділяючись від Росії, не розриваючи з державою Російською, хай народ український на

своїй землі має право сам порядкувати своїм життям".

І це тоді, як 2 000 делегатів, представників від 1 390 000 солдатів, що зібрались проти волі й після заборони Керенського, на Другий Всеукраїнський Військовий З'їзд, ухвалюють боротись за національне і соціальне визволення та домагаються негайної українізації війська.

Солдати-українці домагаються українізації війська, — підпори Українській держави, а політичні провідники в універсалі доводять, що український народ має право сам порядкувати на своїй землі, не говорячи ні про форми його порядкування, ні про державу, а підкреслюють єдність із Росією.

Замість повести рішучу боротьбу з ворогами української волі /а їх було досить в різних управах/, універсал приписує усвідомлювати ворога:

"Там, де через якість причини адміністративна влада зісталась в руках людей ворожих до українства, приписуємо нашим громадянам повести широку, дуже організації та усвідомлення народу і тоді перебрати адміністрацію".

Не маючи окремих цілей національно-визвольної боротьби, український провід /"батьки"/ не використав слушної нагоди, коли Тимчасовий Уряд опинився в скрутному стані в липні 1917 р. і не поставив його /Уряд/ перед доконаним фактом національного відокремлення. Навіть більшовики, хоч правда демагогічно, обвинувачували Тимчасовий Уряд у тому, що він не давав українцям автономії.

Змушений революційними подіями, Тимчасовий Уряд погоджується визнати право на українську автономію, а другий універсал у кількох місцях підкреслює свою вірність Росії.

"Ми, Центральна Рада, як завжди, стояла за те, щоб не одділяти України від Росії, щоб купі з усіма народами її прямувати до розвитку та добробуту всієї Росії і до єдності демократичних сил її".

Стоячи на таких "демократичних засадах" українські політики /"батьки"/ не вважали за потрібне повести боротьбу проти більшовицької пропаганди в самому Києві, скерованої проти національного відокремлення.

Саме в ті дні, як Терещенко і Перетелі /представники Тимчасового Уряду/ вели переговори про автономію, конференція Київських більшовиків ухвалює:

"Провести роботу в українських масах населення, розколюючи їх по лінії класової боротьби і одриваючи революційні елементи від шовіністичного впливу".

На цьому ж таки З'їзді виразно сказано, що нація є анахронізмом, ідеологія минулого, пройдений ступінь, одна з тих "святинь", яку пролетаріят має зняти. Тут же винесено й ухвалу, в якій стверджується, що "ми, — цебто більшовики, — не підтримуємо сепаративних тенденцій, ведемо агітацію не за відділення, а тільки за право на відділення".

Український провід/"батьки"/, замість боротись проти ворожої національно-визвольної боротьби пропаганди, підкреслює свої федералістичні/цебто централістичні/, плани російської демократії, яка виразно й поспідовно проводила імперіялістичну політику щодо України. Цим він скерував народні українські маси проти національно-визвольних змагань.

Опинившись в обіймах соціалістичної демагогії і російських демократичних революційних груп, українські політики /"батьки"/ не зуміли протиставити перед народними українськими масами цій демагогії ідей національно-політичної боротьби за Українську Державу і цим відштовхнули ті маси від себе, посиливши ворога.

Стихийне національне піднесення перших днів революції не зуміли українські проводирі /"батьки"/ закріпити в український патріотизм; а проміняли його /патріотизм/ на демократичну демагогію ворогів.

Поняття України наші соціалістичні партії, стоячи на засадах "демократичного світогляду", підмінювали десятиною, обіцяючи їй тому, хто вниметься до партії і голосуватиме за них.

Не патріотизм і любов до України виховували у народніх масах, а своєрідний практицизм, розрахунковий патріотизм з розцінкою української справи на землю.

Українські соціалістичні партії не дооцінювали засад української державности, навпаки, намагалися переконати народні маси про шкідливість української самостійности.

Голова генерального секретаріату, як і інші представники української соціал-демократичної партії, поборювали ідею самостійности, підкреслюючи ідеал федерації з Росією, а дехто твердив, що соціал-демократія, як партія інтернаціоналістична, повинна прагнути до останньої своєї мети — федерації Європи, але не шляхом самостійности окремих держав, а шляхом поширення і розвитку федерації. Представник українських соціал-демократів М., полемізуючи на З'їзді партій з П., запитує: "Чи не пошкодить самостійність інтересам пролетаріату і коли швидше може дійти до соціалізму: чи тоді, коли Європа буде поділена на багато держав, чи тоді, коли їх буде зовсім мало?".

Українські соціалістичні партії боялися навіть згадкою про самостійність розгнівати російську демократію, яка в своїй політиці до України ніколи не сходила з позицій російського імперіялізму.

Досить пригадати листа В. Винниченка до редакції "Київської мисли", в якому він переконує, що і перед революцією він вважав самостійництво тою ідеєю, котра виходила швидше з розпуки, з мрій, з емоції її прихильників, а не з об'єктивної можливості і необхідності".

В цьому ж листі він пише, що "Комбінація основних чинників соціально-політичного життя України не вимагає незалежності", а ідеалом української демократії є "федерація російської республіки і участь в ній України як рівного з іншими державами тіла".

Половинчаста, невиразна політика українських соціалістичних партій до української самостійності, страх попасти в неласку від російської демократії, перевага партійних догм над державницькою ідеєю — все це кинуло українські маси в обійми чужої соціалістичної демагогії.

Представник партії ес-ерів К. на третьому військовому з'їзді, закликаючи українців об'єднатися навколо партії ес-ерів, так визначає мету боротьби:

"Трудовому народові, — казав К., — не потрібні гетьмани, які добиваються самостійності, йому потрібні ті, хто дасть землю, волю і свободу, хто веде до соціалізму.

Україна під проводом самостійників не дасть землі, не дасть волі трудовому народові".

Сказано це на початку листопада 1917 р., напередодні большевицького перевороту в Петербурзі, саме тоді, як у Києві большевицькі ряди все більше й більше посилювались, а українські провідні національні кола, замість протидіяти їм, своєю балаканиною про соціалізм розхитували зародки української державної незалежності. Відірвані від живого життя, від чаду "демократичної" балаканини, провідники української визвольної боротьби самі не помітили, як опинилися оточені з усіх боків ворогом у самому Києві.

Большевики наступали, а українська демократія змушена була боротись. Сталось те, що неминуче мало статись. Через брак твердої, опертої на народні маси національно-самостійницької політики, українські політики з "демократичним світоглядом" кинули країну в громадянську війну, бо боялися протидіяти ворогові, намагалися переконати його. Навіть після листопадового повстання большевиків у Києві наш провід не позбувся федералістичного чаду.

Большевицька пропаганда посилюється, а український політичний провід, замість протидіяти їй, демократичним способом, через переконання намагається вирішити, кому має належати влада на Україні.

Похорон десяти робітників, забитих в Арсеналі, большевики перетворили на демонстрацію проти українського уряду, а він через демократичну пресу полемізує з большевиками і переконує себе й світ, що український уряд не є буржуазною установою. І тільки анархія, що охопила країну, небезпека громадянської війни ніби отрезмила наших політиків і змусила згадати про українську незалежність.

Рятуючись від анархії, до якої самі ж призвели, та щоб закріпити здобутки революції, проголошено III-ій універсал, в якому сказано, що "во ім'я рятуння всієї Росії, оповіщаємо, що однині Україна стає Українською Народньою Республікою. Не одділяючись від республіки Російської і зберігаючи єдність її, ми твердо стаємо на нашій землі, щоб силами нашими допомогти всій Росії, щоб уся республіка Російська стала федерацією вільних і рівних народів".

Політичні події, що йшли поза нашим проводом, змусили зробити те, що треба було зробити значно раніше. Наше бездоганне старше покоління змушене було проголосити Українську Народню Республіку.

Універсал, як бачимо, проголошено не як самоціль, а лише як засіб і то в першу чергу для Росії "во ім'я рятуння всієї Росії".

Українська Народня Республіка проголошується не для добробуту українського народу, а для рятуння його одвічного ворога. І тоді, як і тепер, наше старше покоління виключну увагу приділяє справі демократичного світогляду, щоб бува не образити чи не розгнівити чужинців, вважаючи національно-визвольні змагання справами "високої політики". Сьогодні¹² ведення цієї високої політики не дозволяють несприятливі еміграційні умови, вчора її не дозволяли окупаційні умови, а в змаганнях 17-20 рр. через світоглядні засади не дооцінювали її, а через те залишилися без держави з одним світоглядом.

Логіка подій вимагала тоді повного відокремлення від Росії, а наші "батьки", змушені проголосити державну незалежність, тут же поспішають висловити вірність федерації з Росією. І це тоді, коли Росії як політичної сили в той час не було / III-ій універсал проголошено 19.XI.1917 р./ . Україна, що за універсалом, мала бути одною з рівних у Російській федерації, повинна була творити ту федерацію. Навіть при найсприятливіших зовнішніх обставинах таке завдання було б не під силу молодій Українській Республіці.

Проголосивши Українську Народню Республіку, Український Уряд не вжив належних заходів, щоб охоронити її від ворогів та їхньої підривної роботи, бо отой такий світогляд, яким так хваляться й тепер на чужині, не дозволив цього зробити, а без таких заходів проти ворога поневолений нарід волі не здобуде.

Зате більшовики скористали з цього. Їхня пропаганда різно критикує політику Українського Уряду, настроюючи українські маси проти нього. За вказівками Петербурзького центру, більшовики підготовляють збройне повстання в Києві. Урядові вдалося, спираючись на націю -

нально свідомі /самостійницькі/ військові частини, погасити повстання, роззброїтих більшевицькі військові частини. Але й тут соціалістичний чад перешкодив нашим провідникам вжити рішучих заходів до ворогів української волі. Стоячи на ґрунті "завойованої революційної свободи", українські політики поспішають звільнити більшевицьких ватажків, а в пресі і в виступах провідних український соціалістичних партій, ніби виправдуючись за нечемність до більшевиків, доводять, що більшевики нечемно і безсоромно ведуть агітацію. Скористали з цього більшевики і по всій Україні переходять у наступ.

Замість боротись з ними, замість боротьби з анархією, яку по всій Україні сіяли вороги української держави, українські партії, вірні своєму світоглядові, всі сили віддають на утворення урядового органу всеросійської держави. А більшевики тим часом розпочали завоювання України з середини.

У Харкові створюється український советський уряд, який починає завоювати Україну українськими ж силами.

Під натиском більшевицької соціально-політичної пропаганди, через безконечні дебати наших соціалістичних урядових партій, уряд молоді української республіки втратив і ту слабу лінію, яку перед тим мав.

Соціальними формами, а не боротьбою з ворогом, уряд намагається паралізувати більшевицькі впливи і тим самим дедалі більш втрачає ґрунт під ногами. Більшевики в боротьбі за Україну виявили активність, завзяття, колосальну енергію, а з українському проводові відчувалася втома, зневіра, депресія.

Боячись української самостійності, підкреслюючи весь час свою вірність федеративним ідеалам, "батьки" допровадили боротьбу українського народу до глухого кута.

х х х

Ми бачили, що всі три універсали були проголошені не як досягнення певних домагань українського народу в його боротьбі за волю, а як вимушені обставинами. За рік український політичний провід не знайшов власної незалежної від сторонніх сил політичної лінії і цим завдав непоправної шкоди визвольній боротьбі.

Під впливом, головним чином, зовнішніх обставин, а не як здійснення визвольних змагань, був проголошений і четвертий універсал.

Орган партії соціалістів-революціонерів "Народня Воля", не криючись, виразно підкреслив, що Україна примушена оголосити себе державно самостійною проти свого

бажання. В день опублікування ІУ-го універсалу "Народня Воля" писала, що "само по собі проголошення самостійності не з'являється останньою метою відродження України. Навпаки, гасло самостійності не мало в собі нічого привабливого для справжніх соціалістів, котрі вбачають свої ідеали в найбільшому піднятті добробуту окремої людини та встановлення на всьому світі братерства, рівності й свободи. І коли під цей час наші соціалістичні партії знайшли потрібним поставити це гасло на чергу дня, то вони зробили так лише через те, що проголошення самостійності вимагали обставини".

А головний орган української соц-демократичної партії мотивував проголошення самостійності інтересами класової боротьби, вважаючи, що Україна, змушена обставинами, стала самостійною державою.

Робітнича газета 19.І.1918 р. в статті "Самостійність і самостійники" писала: "Серед української демократії запановує думка про konieczність проголошення Української самостійної республіки, як вихід з утвореного тепер незалежними обставинами становища і яко єдиний шлях до справжньої федерації. Самостійність цілковита впливає для української демократії з того, що в ці тяжкі для нас дні вона зрозуміла, як ніколи, всю необхідність для працюючих мас жити в формах національно-самостійної держави взагалі /не виключаючи федерації з іншими державами/, бо лише в ній може розвинутись на всю широчінь класова боротьба, лише в ній може бути найкраще забезпечена успішність цієї боротьби. Оскільки надії - на те, що в процесі загально-російської революції в братерській згоді всіх працюючих буде вироблене право нації на самовизначення - втрачені, принаймні для ближчого часу, оскільки українська демократія змушується вступити на інший шлях, шлях цілковитої самостійності, раз ми признаємо, що вільні форми національного розвитку це для неї питання життя чи смерті, через самостійність до федерації". Історія не знає прикладів, де б провідники народу так оцінювали самостійність своєї держави. Засліплені чужим, хоч і соціалістичним світоглядом, наші "батьки" не доцінювали ваги, значення і величі ІУ-го універсалу, за яким "Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною вільною суверенною державою українського народу".

А раз вони не розуміли завдань, до яких їх покликала історія, то не дивно, що не могли успішно й завершити цієї боротьби. Що сталося з державою, у якій були такі провідники, ми знаємо. Та знаючи це, наші старші політики й досі не позбулися того чаду, хай і

соціалістичного чи демократичного, через який ми втра- тили свою державу.

Демократія, свобода — великі слова, святі слова. Але під їхнім прапором велись і ведуться ~~ниси~~ /СССР/ самі розбишацькі діла. Прикриваючись ними, грабували і тепер грабують цілі народи, а український нарід, мабуть, чи не найбільше.

Не про демократичний світогляд взагалі і не про лібералізм нам думати і дбати треба сьогодні, а про Українську державу, в якій і здійснить український на- рід справжню народовласть, як форму державного ладу, що буде відповідати традиціям, психіці і вдачі україн- ського народу.

По-різному розуміють ту демократію і залежно від того, як її розуміють, такі бувають і наслідки. Англій- ці розуміють її по-своєму, американці по-своєму; ще і — на кше розуміють її французи; а вже зовсім відмінно від усіх розуміють її в Советському Союзі. Цікаво, що в Со- ветському Союзі, де її нема взагалі, а панує найжор — стокіша диктатура, сваволя, говорять про демократію найбільше, не менше й пишуть, щоб переконати того, хто її має відчувати. Англійці й американці говорять про неї найменше, але кожний з них не уявляє життя без неї. Кожен англієць почуває і вважає себе перш за все бри- тійцем, сином своєї відчизни, а потім консерватором, лейбористом чи демократом. Сила Англії в тому, що кожен англієць понад усе ставить національну честь, добробут, велич всієї нації. Суттєвим є і те, що англійська де- мократія, як й американська та французька, витворилась у процесі історичного розвитку народу, набула своєрід- них національних форм, властивих тим народам.

Російська ж демократія, що є продуктом теоретич- ного вимислу, а не природнього розвитку народів, хоч формально на письмі й надає найширші права людині, в практиці найбрутальніше поневоляє народи та людину, зво- дить нанівець елементарну людську гідність. Не дай нам Боже, такої демократії, її не визнають народні україн- ські маси, бо вона чужа їм, не відповідає їхньому пси- хологічному укладові та традиціям. Демократія, яку штуч- но хотіли перенести на Україну наші "батьки", демокра- тія федерації, а не самостійности, органічно чужа Укра- їні й ворожа нашим історичним прагненням. Трагедія тої демократії була в тому, що вона була чужою і невласти- вою українському народові, не була вислідом його істо- ричних прагнень, а через те й не спроможна повести на- родні маси в бій проти ворога, протиставитись чужій, ворожій навалі. Біда її в тому, що вона була інтерна- ціональна і прагнула теоретичними міркуваннями "охопити

неосяжне". Літаючи в федералістичних та всеросійських комах, вона не бачила того, що діється на українській землі. Проповідувала вселюдське щастя, свободу, а на практиці не зуміла відстояти тієї свободи для українського народу, бо не розуміла, що "НЕМАЄ БЕЗ ВЛАДИ ВОЛІ" і не оороняла державної української влади, що єдина тільки й може забезпечити ту волю народів. Не було ще в історії так, щоб бездержавний нарід користав із найбільших здобутків демократії, і не буде.

Характеристичний випадок, що мав місце у взаєминах між представником українського народу та народними масами, показує, як по-різному розуміли ту демократію одні та другі. Генеральний секретар УНР Е., щоб запобігти го-сподарській розрусі й руїнній анархії, звернувся до всіх начальників залізниць з палким закликом, напружити всі сили й підтримати рух на залізницях, щоб забезпечити постачання харчів для армії і населення. В телеграмі, між іншим сказано: "... остання надія всієї Росії на нашу Україну. Невже ми, залізничодорожна демократія, одмовимо допомогти демократії країни, їхнім жінкам і дітям, котрі благають хліба?" На цей розначливий заклик бердичівський залізничний комітет, у відповіді, вимагає давати вказівки, наказувати, а не благати, "бо не пора тепер нам судити та рядити - наказуйте". /Робітнича газета ч. 187/.

Ті, кого автори "Християнського Шляху" збираються перевиховувати, не проти демократії, а проти української безхребетности, проти національної склерози, проти конъюктуризму у визвольній політиці, проти гнучких модних деклямацій, що відсувають боротьбу за державу на другий план, а на перше місце ставлять речі другорядні, самі собою зрозумілі, що можуть бути здійснені лише в українській державі.

Українська держава може бути збудована тільки на засадах українського народовластя, властивого українському народові, виробленого в його історичній боротьбі. Знаємо ми /та й не тільки ми/, це знають всі, що без своєї держави ніякої демократії нарід наш не може й не буде мати, хоч як би не тріюмфувала своєї перемоги світова демократія, бо держави тої нам ніхто не дасть, а тільки ми самі, в спілці з іншими поневоленими народами, зможемо здобути собі державу й волю у власній державі та побудуємо в ній демократичний лад. Щоб досягти цього, непотрібні слова про лібералізм, соціалізм, а діла, й важкі діла, бо ворог нашої національної волі, не гербує ніякими засобами, а, прикриваючись демократичною фразеологією, змагає до фізичного винищення нашого народу як нації. Словами про демократію, волі не здобудемо, а здобудемо її тільки тоді, коли українські маси піднімемо на боротьбу за Українську Державу. Так розумів це й апостол нашої волі -

Шевченко, коли говорив:

" А щоб здобуть її, хиренну волю,
Треба миром, громадою обух сталить,
Та добре вигострить сокиру,
Та й заходиться вже будить ".

х х х

І це сталося на Україні, сталося без участі тих, що стояли осторонь революційних змагань українського народу, без участі тих, що балачками про перевищення та запереченням збройно-політичної боротьби українського народу, надією на щось, тільки дезорієнтували українців на чужині.

Універсал Української Головної Визвольної Ради чітко й ясно говорить за який лад, за яку державу змагався український нарід. Хто має лиш крихту критичного розуму й не засліплений ділами давно минулих днів - і то не завжди славними, - той розсудить яким світоглядом керувалися ті, що під гуркіт зброї перед обома ворогами української волі поклялися "на віттар боротьби за волю покласти свою працю і своє життя".

Поклялися і послідовно пішли в ногу з життям - на всіх відтинках української визвольної політики.

Іде шалений змаг за бути чи не бути українській нації. Іде організована збройно-політична боротьба, що як відомо, почалася проти німецького імперіялізму, з а д е м о к р а т і ю і почалася в підпіллі.

А чи могло бути інакше?

Кожний чесний українець гордий за свій нарід, що мав мужність один з перших виступити під революційно - самостійницьким проводом ОУН на боротьбу з німецькими загарбниками та своєю боротьбою безперечно прискорив поразку німецького тоталізму. Боротьба не припинилася і з непослабною силою ведеться зараз проти нового наїзника зі сходу.

Боротьба з ворогами української волі була й є жорстокою, бо вороги не гербували і не гербують ніякими засобами. Дивно було б, коли б ті, що борються за свою правду, не застосували у боротьбі організованих, твердих і рішучих заходів та методів. Коли ворог послуговується заходами терору /а цього нині ніхто не заперечує/ то закон боротьби вимагає застосовувати до ворогів української волі найефективніших методів і засобів, які заперечують успіх у визвольно-політичних змаганнях українського народу.

Кожний етап цієї боротьби /а вона є затяжною/ має свої відмінності.

Методи й тактика, які були добрі вчора в боротьбі,

завтра стануть застарілими, неефективними.

Ворог тепер, як і в перших визвольних змаганнях, намагається роз'єднати єдиний самостійницький український революційно-визвольний фронт. Ми докладасмо всіх зусиль, щоби зміцнити цей фронт, щоби залучити на всіх відтинках всі національно-творчі сили українського народу. Більше того, до боротьби стали й інші поневолені народи. І коли окремі особи чи групи з українців вільно чи не вільно намагаються роз'єднати український визвольний фронт, або протиставити боротьбі за українську державу боротьбу за владу, цим вони роблять шкідливу роботу.

Національно-творчі сили, об'єднані в ГУВР борються за Українську Державу, яку втратили наші батьки — а не за владу.

Дивним і незрозумілим видається, коли "Українська пресо-інформаційна служба" в збірнику ч.1. в статті п.н. "Чому уряд УНР", пише: — "Українське громадянство рішуче вимагає від партій і політичних груп, щоб вони стали на шлях державного легалізму: вимагає, щоб не творили партійних "урядів" і партійних "держав", тільки легальними засобами змагались між собою за владу в тім єдиному державнім уряді, яким є уряд УНР".

Не вдаючись в докладний аналіз легітимності й законності т.зв. уряду УНР, доводиться ствердити __, що уряд цей не є державним і жодної легітимності не має. І не тільки тому, що чверть століття не має держави, а тому, що цей уряд не брав чверть століття жодної участі в житті українського народу, в його змаганнях за волю, а зокрема в найбільш напружені моменти боротьби з німецькою окупацією жодним словом не виявив своєї участі.

Легітимність своєю уряд втратив після того, як видав 12 листопада 1920 р. незаконну конституцію, якою скасував конституцію трудового конгресу Української Народньої Республіки з 28 січня 1919 р.

Скасування конституції трудового конгресу, уряд скасував і волю українського народу, виявлену конституції 27.І.1919 р., а тим самим позбавив себе й легального титулу на права зватися урядом УНР, бо виявив повну непошану до законності.

Проф. Щолухін в своїй праці "Варшавський договір 21.ІУ.1920 р. — про це говорить:

"Тіло було скасоване, зоставлено голову без тіла і визнано голову саму і тілом і головою. Курйоз існування голови без тіла".

Ото ж даремно голова, що прожила чверть століття без тіла, через рупор невідомої громадськості закликає змагатись в "державнім" уряді за владу.

Підміною боротьби за Українську Державу "змаганням за владу", хоч би навіть і в легальному уряді, шкодило тільки українській визвольній справі. Оце то змагання за владу, яке мало місце й то не останнє у попередніх визвольних змаганнях і було одною з поважних причин невдачі, поразки.

Досить нагадати окремі епізоди боротьби 1919-20 рр. Українська армія, оточена з усіх боків ворогами: Денікін з півдня, більшовики з півночі, а полки з заходу, відступає від ворогів.

В цей трагічний момент напруженої боротьби - в Парижі 19.XII.1919 р. утворюється "Національний комітет". Утворили його Москалов і Сазонов, щоб цим хитрим маневром розбити соборницько-самостійницькі домагання українських представників на мирній конференції. Москалі обіцяють підтримувати комітет морально, а головне матеріально. Не справа, а гроші забили памороки людям. "Своє віроісповідання бачить Український Національний Комітет у повнім воскресенні України в етнографічних межах, з'єднаній у федеративній формі з могутньою Росією".

Дбав про комітет і Петрушевич, хоч очолював його Панейко.

Ото ж ідей федерації не позбавлені були і "батьки" з західних земель.

Що труднішою ставала ситуація, то більше люди, які стояли біля керма втрачали елементарну совість. Інтриги, боротьба за владу часто переходили в національну зраду. Тоді, як Головний Отаман докладає всіх зусиль, щоб переформувати та підсилити українську армію, розпочати новий наступ, в загіллі без відома уряду в м. Кам'янці твориться Національна Рада /м. Кам'янець Подільський/.

Вся робота її була скерована проти уряду. Замість допомогти урядові, Рада складає план повалення отамана й уряду УНР. Резолюція цієї Ради з 11.II.1919 р. найіскравіше характеризує той стан, що витворився між Урядом УНР і Радою. Ось вона:

"Українська Національна Рада, в склад якої входить представники слідуючих українських партій: С-р, С-ф, С-соц. хліборобів, -демократів, трудовиків і нар. республіканців та українських наддністрянських партій, трудовиків /нац. дем./ радикалів і т.д., врешті представники українських наддністрянських культурно-національно-економічних, наукових і професійних організацій та самоврядувань, які зібрались зараз в Камінці на Поділлі, розглянувши на своєму засіданні дня 8.II.1920 р. дотеперішню діяльність Директорії і її правительство, розслідували причини сучасної державної катастрофи УНР і спробу рятування Української Державности від повного розвалу і загибну виявляє:

1. За найважливішу причину сучасного катастрофічного положення української державности вважає дотеперішню політику і тактику Директорії та її правительства, що не могли паралізувати шкідливої діяльності Директорії і особистої політики окремих її членів, а також громадських сил, які своєю тактикою, руйнували працю правительства, сприяючи розвитковій реакції на Україні.
2. Директорію в особі Голови її від хвили катастрофи 16.XI.1919 р. і фактичного удалення з її складу двох її членів та від'їзду їх за кордон до моменту скликання народнього представництва вважає тільки за тимчасовий орган репрезентації.
3. Супроти того Директорія в особі Голови Директорії не має права видавати яких-небудь основних законів, зокрема про організацію Верховної Влади, ані затулення тривких зобов'язань іменем УНР супроти чужих держав та покликання тривких титарів на горожан УНР.
4. З огляду на те, що дальше тривання теперішньої Верховної Влади УНР недопустиме, а Директорія в особі голови Директорії не може утворити і зорганізувати нову верховну владу, вкінці зогляду на некучу потребу парламентського устрою на Україні Національна Рада висловлює категоричне домагання, аби в найскоршому часі на протязі трьох тижнів з дня установлення якої-будь території, але не пізніше 1 травня 1920 р. було скликане народнє представництво, яке має вирішити питання про верховну владу УНР і кабінет.
5. Голова Директорії і його правительство мають передати в руки вищезгаданого тимчасового законодавчого тіла в дні його зібрання всі виконувані ними функції".

Головний Отаман, прочитавши цю резолюцію, звернувся до А. Лавицького, який і привіз цю резолюцію з такими словами: Ці люди в нічому не навчилися. Катастрофа ще не прийшла, але при такій роботі нашого відповідального громадянства може прийти". - Для мене особисто є незрозумілим їхня відповідальність, про яку вони скрізь кричать, а за ними і ми говоримо. Знаю я ціну тій відповідальності, це красні слова, а прийде до лиха, то всі розлізуться. На цім і скінчиться їхня відповідальність.

А хто там передає протоколи всіх засідань Ради, навіть таємних - полякам? Це надзвичайно цікаво і дивно, що ми нічого не знаємо, а відділ II-го штабу генерального на другий же день посідає копії протоколів, резолюції Корчинського, Ст. Барана і Голубовича/ членів Ради/.

Ви ідете до Кам'янця і говорите там різні справи, а на другий же день контррозвідка польська про все знає - звідки ж?

Не вміємо навіть за собою дивитись, хтось зраджує

кажете? Але хто? /Літопис Укр. Рев./ о. Доценко т. 2, книга 5, ст. 180.

Байдуже, хто шпйониз за Національною Радою, але знаменним і характерним із діяльності наших "батьків" є те, що члени президії, що збиралися перебрати вла - ду від тодішнього Українського Уряду, не вміли берегти своїх таємниць від польської контррозвідки. А люди з довгими звичками нездатні та й небезпечні в державно-творчій роботі та й вихователі з нею ніякі.

В критичний момент визвольних змагань, замість монолітного національного фронту, бачимо боротьбу себелюбів за владу. Люди, що тепер збираються перевишувати на еміграції неслужняних дітей, прикриваючись інтересами батьківщини та піклуванням нещасливою долею свого народу, насправді вели боротьбу ради власної амбіції, з-за партійних розрахунків та особистих вигод.

Робилось це ім'ям народу, а той нарід про це нічого не знав.

І це робилось тоді, як кращі сини українського народу вели відважні бої з ворогом.

Не краще стояла справа за кордоном і з нашою пресою.

Замість того, щоб поборювати напади російської преси на наш визвольний рух, наша українська преса обливала помиями цілий український рух - найсвятіші змагання українського народу. І цю шкідливу роботу вело наше старше громадянство. Досить згадати "Український Прапор", "Нова Доба", "Воля" та ін.

Отже наша соціалістична інтелігенція /"батьки"/, яку історія висунула керувати визвольною боротьбою, дійшла до повного розпророшення національних сил та розбіжності думок і акцій. Вона /інтелігенція/ не була підготовлена очолити провід своєї держави. Державі їй була накинена історичними подіями. Вихована на чужому ґрунті, вона не доцінювала власних сил українського народу і на словах ор'єнтуючись на український нарід, в практиці боротьби приймала безліч ор'єнтацій.

Через брак перспективи та національної волі втратила вона популярність серед свого народу і опинилася за межами рідної землі.

х х х

Та наше трагічне вчора мало чого навчило наших "батьків". Порвавши з українською дійсністю, ставши осторонь від боротьби українського народу й убравшись в тоги непогрішливих політичних мудроців, ці люди захо - ріли на своєрідну манію перевихователів. Беручись до цієї роботи, вони забули про особистий приклад у вихованні.

Виховувати й перевиховувати треба, але не взагалі а з певною метою. Єдиною ж метою всіх українців є здобуття своєї держави й виховання потрібне, щоб загартувати волю до боротьби, щоб навчитись здобувати й перемогти ворога в боротьбі з ним. Коли з такого погляду підійти до нашої дійсності, то хто його зна, хто кого має виховувати. Боротьба українського народу за свою державу вимагає від усіх політичних партій, від усіх українців напруження всіх національних сил на всіх відтинках нашої визвольної політики. В попередніх наших змаганнях саме через те, що ми були невідготівані до державного життя, через брак окреслених цілей ми втратили слухну історичну нагоду й не закріпили української держави. Для цього маємо діяти не "в міру сил і спроможностей", не кожний по своєму і від себе, а діяти єдиним фронтом всі разом в одному напрямку, разом з усім українським народом, що бореться за своє місце на землі.

Та не так думають наші "батьки".

Досить поглянути на нашу пресу на чужині, яка є виявом прагнень українських політичних груп і середовищ. Цікаво, що діяльність тої політичної групи, яку збираються перевиховувати, своїм змістом намагається тримати українські маси на чужині в зв'язку з краєвою дійсністю кличе до єдності, до єдиного українського визвольного фронту, показує перед світом ту диктатуру, що загрожує українству як нації.

Не бачимо у виданнях "непокірної молоді" ні взаємоборювання ні інсинуацій, ні критики для критики. Немає в них /виданнях/ ні слова проти інших політичних середовищ чи груп, а вся та непокірна молодь намагається як уміє служити одній цілі - визвольній українській справі, боротьбі українського народу за свою незалежність.

Зовсім інший тон і напрямок взяла українська т.зв. преса демократична, преса наших "батьків".

Світова преса чимало уваги приділила українській збройно-політичній боротьбі, боротьбі українських революційно-визвольних сил з німецькими загарбниками, а преса, яку очолюють "батьки" наші єдина зайняла вороже становище до краєвої боротьби нині, до боротьби проти німецької займанщини. Що правда вона в цьому не самотня, бо так само й преса Радянського Союзу з схищеною ненавистю так на Україні як і закордонсьм намагається поборювати збройно-політичну боротьбу.

В свій час німецька пропаганда, саме тоді, як збройні загони УПА таки добре дошкулили німецьким загарбникам, доводила, що дії УПА - то є большевицькі акції. Комуністична пропаганда також до хрипоти кричить сьогодні, що український революційно визвольний рух, то є рух

фашистівський.

Українська "демократична преса" на чужині натяками говорить те ж саме:

"Відомо, що більшовики як і інші диктаторські режими, нерідко самі стараються підступом викликати заворушення в ними окупованих країнах, щоб потім в зародку задупити спротив активної частини населення і мати о - правдання для дальших кривавих репресій над народними масами".

/ Союз укр. соціалістів до Укр. Народу /

Те, про що недовідає, натяками говорить декларація Союзу українських соціалістів, виразно й недовідаєно говорить в брошурі "Український ліс у правдивому освітленні" /видання пропагандивної референтури ч.3 - ОУН /:

"Однак з земель надходять відомості про те, що більшовики пробують діями українських партизан шукати польський уряд, творячи перед ним загрозу -, в разі його неслухняності відібрати від Польщі спливаючи кров'ю терени. Для того, щоб підтримати кипіння на Лемківщині, Холмщині, советське військове командування таємно підкидає партизанам зброю.

Трудно повірити, щоб так писали про українську збройно-політичну боротьбу українці незалежно від того, чи визнають вони керівні сили цієї боротьби, чи ні. Так можуть писати тільки ті, які вільно чи не вільно стали на послугах більшовицької розвідки.

Цікавим є те, що люди, які тепер так розпинаються проти видуманого ними українського тоталізму, диктатури і терору ні одним словом не заікнулись проти цього тоталізму за часів німецького вандалізму на Україні, а приписують його, тоталізм, диктатуру, тим, хто перший розпочав збройно-політичну боротьбу проти німецького тоталізму та переводить її непослабно проти більшовицького. Такі способи боротьби властиві тільки для тоталізму східної демократії, советської.

Мало написати, перебуваючи за тридев'ять земель від рідної землі, що "Між 1939-45 рр. Союз Українських Соціалістів, не зважаючи на труднощі й криваві репресії з боку обох тотальних диктатур - советсько-більшовицької та німецько-нацистичної, не припиняв своєї діяльності. Члени Союзу Українських Соціалістів під советською та німецькою окупацією і закордоном словом і ділом боролися за ті ідеї, за які віддавна бореться цивілізоване людство: за свободу нації, за демократію, за людність і суспільну справедливість" /" Вільне Слово", ч. 1./.

Треба ділом довести, а не декларацією, написаною на 7-му році неіснуючої діяльності неіснуючого союзу. А от діла цього то й не було, та навіть і декларації не було, бо не було і Союзу, хоч як не розпинається декларація про мучеників Союзу в таборах. Про діяльність того Союзу українці ні під німецькою, ні під большевицькою окупацією не чули, бо ні словом ні ділом Союз не проявляв своєї діяльності.

Говорити поневоленому народові про свою боротьбу за вселюдські ідеали - більш ніж недоречно. Адже ж і большевики свою імперіялістичну колоніальну політику в понево-лених країнах прикривають вселюдськими ідеалами, але від цього не легше українцям. Проповідувати в теперішніх політичних обставинах, коли большевики, прикриваючись гаслами світової соціальної гармонії, ліквідують цілі національні республіки, говорити про суспільну справедливість, світову демократію, про ідеали цивілізованого людства це значить - відривати українські маси від їхніх не-сущих, першочергових, я б сказав, біологічно-життєвих завдань, від боротьби за свою державу, це значить демо-білізувати український визвольний фронт боротьби, це значить конкретність боротьби підмінити абстракцією.

Борючись за свою національну й соціальну волю, яка може бути тільки в своїй державі, український народ тим самим бореться за вселюдські ідеали, бо поборює насильство і тиранію одвічного ворога цих ідеалів. Висуваючи на перше місце в своїй декларації не національно-визвольну боротьбу за державу, за її ідеї, хоч і прогресивні, за "які від давна бореться все цивілізоване людство", українські соціалісти повторюють свої помилки попередніх визвольних змагань. Панове соціалісти забули, що це цивілізоване людство було глухе до нашого поневолення, а по-части навіть допомагало завоювати від нас здобуту волю. Говорити так - та це в декларації - це значить стверджувати, що історія мало чого навчила українських соціалістів.

Союз українських соціалістів конкретну, реальну, викликану життєвою konieczністю боротьбу за Українську Соборну Державу підмінює боротьбою за самозрозумілі принципи політичної демократії, громадської моралі.

"Союз українських соціалістів поставив собі головне завдання - боротись за принципи політичної демократії та громадської моралі, обороняючи їх проти всякого рода партійних диктатур - большевицької та фашистської".

Як бачимо, немає тут мови про українську державу, що єдина може забезпечити українському народові й демокра-тію і громадську мораль. Політична демократія і мораль -

це все добре, а як їх забезпечити нашому народові в повній дійсності. Що від цього здобуває український поневолений нарід? Нічого! Про яку громадську мораль можна говорити тепер, коли ворог, користуючись брутальною силою, загрожує ліквідацією українського народу як нації. Уявляю собі, що панови соціалісти свою декларацію оголошують на зборах українських колхозників, чи на зборах виснажених стаханівською працею і голодних українських робітників, хвалячись своєю боротьбою за принципи світової демократії та громадської моралі. Наївно це виглядало б. Українські маси хочуть позбутися большевицької сваволі, а єдиний шлях до цього — здобути свою державу, стати господарем, а не московським наймитом, на своїй землі.

Такі завдання можуть ставити тільки люди, що не бачили і не знають, які є відносини на Україні під большевицькою окупацією.

Поставивши перед собою головне завдання "боротися за принципи політичної демократії та громадської моралі", українські соціалісти між іншим говорять і про українську державу, але то вже д л я - г о д и т ь с я . Розповідаючи про свою героїчну боротьбу від 35 року і про жертви, що полегли в боротьбі, декларація згадує і про українську державу. "Союз українських соціалістів вважає, що завдання кожного соціаліста й демократа полягає в тому, щоб забезпечити своєму народові нормальний всебічний розвиток фізичний, господарський, культурний і моральний."

Досягнути цього український нарід може в повній мірі тільки у власній незалежній державі. Тому союз українських соціалістів, як і раніше, обстоює право українського народу на повне національне самовизначення у формі самостійної незалежної держави на всіх землях, заселених українським народом". Як бачимо українські соціалісти, поставивши понад усе боротьбу за "принципи політичної демократії та громадської моралі", не забули й про українську державу, але не боротьбу за неї ставлять вони своїм завданням, а лише "обстоювання права на самовизначення".

Наївно! Та ж цього права ніколи большевики та й інші імперіалісти не забезпечували і не забезпечують. Більше того, сталінська конституція записала це право "випливає з відокремлення", але від права до дійсності далеко. Український нарід чверть століття має то право, яке збираються обстоювати українські соціалісти. Але право на самовизначення — це ще не держава, а тільки право — порожня фраза. Наші соціалісти забули, що большевики 1917 р. також не заперечували права на самовизначення, а українську державу покорили. Обстоювати право на державу

це одно, а здобути ту державу, навіть без права, -- то інше. -- А головне сьогодні те, як її здобути. А про тактику реалізації, бодай цього права, не кажучи вже про здобуття держави, панови соціалісти чогось промовчують. За те поспішають і запобігливо вихваляють організацію об'єднаних націй. Покладають надії, що справжні ідеї, що їх покладено в основу цієї організації, "як наприклад, право вільного самовизначення народів, демократія, забезпечення прав людини і громадянина можуть дати повні підстави для мирного розвитку, культурного та господарського поступу народів до справедливого соціального ладу й до людяности".

І ніби стямившись, українські соціалісти згадали, що в цю ідеальну установу входить і представник советської імперії, в якій панує необмежена диктатура. Все було б гаразд, коли б не було представника советської диктатури. Отже треба ліквідувати саму советську диктатуру.

Але як? Відповідь проста.

"Щоб досягнути цього, потрібний не тільки одностайний натиск на боротьбу народів, пригноблених большевицьким режимом, але й моральний натиск цілої світової демократії, єдиний безкомпромісовий фронт демократичного людства супроти джерела всіх реакційних диктатур -- большевицької деспотії -- подібно, як це робиться тепер супроти еспанської диктатури генерала Франка".

Моч панови соціалісти і пишуть, "що для ведення розумної, успішної політики" "треба насамперед мати знання, уміння і чисту громадську мораль", але щось не видно того політичного знання в українських соціалістів.

Бо як можна забути про те, що після першої світової війни також була створена аналогічна установа, а до неї доречі довгий час не входив СРСР, але ця установа нічим не допомогла в здобутті волі українцям, та й не тільки українцям. Не допомогли й численні меморандуми, які теж часто надсилалися до тої установи. Волі українському народові не дасть і ця, нова демократична установа, там паче, коли в ній бере участь п. Громиков.

Нічого не допомогла ця установа іранському народові.

Дивно, що українські соціалісти, приписуючи собі політичну мудрість, не розуміють всім відомі речі, що режим Франка атакується з боку Кремля, який бачить в ньому реальну силу, що в момент світоглядного зудару є найнебезпечніша для большевизму. Як і в минулих змаганнях над нашими "батьками" тяжить примат вселюдських доброт, здобутків цивілізації, а не національні ідеали українського народу. Відірваність від рідного ґрунту, незнання під большевицької дійсності й приводить самих соціалістів до

того, що визвольну боротьбу підмінюють політичною фразеологією, осліплені якою панови, договрюються до тверджень, що виходять з арсеналу ворога української волі.

Ні панове, залицившись перед світовою демократією волі українському народові не здобудемо, а цю волю тільки виб'ють українські народні маси.

Представник американської демократії, Лінман, ніби спеціально до нас промовляє, говорячи: "Світ помагає тільки тим, хто сам собі допомагає. Нарід, що не б'ється за свою власну незалежність і єдність, не може бути обдарований атрибутами нації від когось іншого".

х х х

Кумедно та шкідливо удавати з себе "стариків", які давно пережили всі етапи боротьби, все знають, ні в що не вірять, крім у самих себе. А наші "батьки" з своїм узнаним світоглядом, прикриваючись фразами про свою політичну мудрість, є такими, якщо й тепер у зовсім інших політичних обставинах, проповідують і то не зовсім чесно і морально ті постулати, через які ми втратили свою державу, що постала в історичній боротьбі українського народу за його державну незалежність.

Хто справді чесний повірить, що один чоловік, який би обдарований він не був, міг створити без відповідних історичних передумов, без реального ґрунту цілий світогляд, та ще такий, який мобілізує цілий нарід до боротьби за його оквічні природні права.

Панови з "демократичним світоглядом" своєю писаниною роблять п'юду визвольній українській справі, коли в такт з більшевиками утотожнюють українську визвольну боротьбу з чимсь тоталізмом. Така політична мудрість не є мудра, а просто шкідлива. Адже й більшовики протягом всього часу окупації України не припинили боротьби з українським націоналізмом. В ньому в першу чергу вбачали вони ту силу, яка не дає їм покерити український нарід, асимілювати його в інтернаціональному казні. Український націоналізм, що вийшов ^{без} посередньо з українського ґрунту, з потреб української дійсності з глибин самого життя — понад усе ставить здобуття Української Держави, бо тільки в ній може бути забезпечений розвиток творчих сил нації.

Реалізаторами його завдань стали в першу чергу ті, що зі зброєю в руках, своїми грудьми захищали Українську Державу. Ті, що найбільше відчували й зрозуміли нашу трагедію перших визвольних змагань, і зрозуміли її /трагедію/ причини.

Безкомпромісовість і незалежність від сторонніх сил української визвольної політики він вважає за одну із

передумов здобути українську державу.

Єдиною реальною силою для досягнення цієї цілі в українські народні маси. Стаючи на безкомпромісовості й незалежності від сторонніх сил у визвольній політиці, спираючись на революційні сили українського народу, він ніколи в умовах жакливної большевицької диктатури, як і вчора, в умовах фашистівської диктатури, виступив як реальна політична сила, що спирається на народні маси, на боротьбу проти ворогів української волі та людської цивілізації і прогресу.

І тепер на українських землях єдиною реальною політичною силою в боротьбі проти большевицької сваволі є революційно-самостійницька боротьба українського націоналізму. Не випадково, очевидно, один із визначних діячів большевизму в своїй промові в березні 1945 р. сказав: "Ми знаємо, якого нищівного удару завдали нам українські націоналісти 1941 р. Нас тоді врятувала божевільна колоніальна політика Гітлера. Значи це, ми не сміємо допустити, щоб у майбутньому витворилось те саме, а через це musimо в корені знищити український націоналізм". Ми розуміємо, що ворог змушений так воювати з націоналізмом, бо в ньому він бачить єдину загрозу й небезпеку.

З а г а д к о в и м е , коли українські соціалісти повторюють те ж саме, лише іншими словами. "Якщо політична група, про яку тут іде мова /мова іде про рев. сам. ОУН/ розуміє сучасний мент і ті внутрішні та міжнародні обставини, що створилися після банкрутства всяких теорій "сильної волі" і "сильного хотіння", то вони мусять з своїми дотеперішніми способами праці в інтересі української визвольної справи зникнути з поверхні українського політичного життя /"Вільне Слово" ч.1./.

До такого домовилися українські соціалісти. Провідуючи всякі свободи, стоячи на засадах демократичного світогляду, домагаючися, щоб у політичному житті лишилися вони самі, бо тільки вони, мовляв, розуміють сучасний момент і внутрішні та міжнародні обставини.

А яке це розуміння, де про нього сказано бодай в записку еміграції, бо на рідних землях ніхто й несподівався, що наші соціалісти, які ніколи не грішили політичною відвагою, а завжди пристосовувалися, могли хоч потихенько-неголосно протидіяти большевизмові чи німецькому фашизму?

Ворог в краю майже цими словами звертається до українських мас, щоб паралізувати революційно-самостійницькі впливи. Та українські маси давно вже перестали вірити в порогові, а ведуть з ним героїчну боротьбу. Засліплені своєю "політичною мудрістю" наші політики не хочуть та й не можуть бачити тих істотних змін, що сталися в українському народі за останні десятиліття. Український народ уже

давно дозрів до здійснення своїх національно-державних завдань, а військові події сконденсували національно-потенціальні сили і перетворили їх у кінетичну зброю - но-політичну енергію боротьби за власну державу під гаслом "Свобода народам і людині". Наші соціалісти не хочуть бачити цього колосального зрушення в українському народі за останні десятиліття, а особливо під впливом війни, і тому їм здається /бо вони так хочуть/ що революційно-самостійницький дух ОУН є витвором одної людини й то від когось запозичений, перейнятий у когось. Якби панове трохи були уважніші до української історії, то вони б побачили й зрозуміли, що революційно-самостійницький світогляд українського націоналізму походить з героїчного минулого; що дух поезії Шевченка та Лесі Українки формував його, а гартувався він в історичній боротьбі за волю, в боях під Крутами та Базаром, кров'ю лицарів української волі окроплений він.

Леся Українка, оспівуючи сміливих відважних героїв, немилосердно картає слабодуху інертну інтелігенцію, говорячи про неї:

" Невже ті голоси несміливі, слабкі,
Квиління немовлят -- належать справді вам?

Поетка кличе не гнутись перед долею, не випрошувати собі ласки в чужинців, а кличе до боротьби:

...."Скажім і докажім, що ми бійці самі"!

Історія - то мудра вчителька життя, хто її слухає, і вона навчає нас, що полі ні один нарід не здобував випрошуванням, поклонами, бо

Хто гнувся найнижче
Того топтали люди й коні.

Волю і наш нарід тільки виборе, хоч панам з союзу соціалістів і недовподоби методи революційної боротьби за волю. Ми їх розуміємо, що це не легко і страшно, але нічого не вдіємо; немає іншої дороги.

- - - - -

Теперішня революційно-визвольна боротьба українського народу не виникла несподівано за задумом одної людини чи групи людей, як дехто думає. Вона /боротьба/ є продовженням попередніх визвольних змагань нації за свої природні права. Теперішні форми цієї боротьби продиктовані невдачами та помилками попередніх визвольних змагань, а стратегія і тактика боротьби зумовлена теж історичною дійсністю, як і тактикою ворогів. Рушійною і вирішальною силою в цій боротьбі є українські народні маси; незалежна самостійницька політика, а не ор'єнтація на сторонні сили, як це було в перших визвольних змаганнях, є запорукою і гарантією того, що скорше чи пізніше, а так! прийде перемога, бо вона /політика/ спирається на всю націю. В тому й сила революційного націоналізму.

Таке положення теперішньої боротьби є незрозумілим і навіть чужим деяким нашим політичним групам, які намагаються революційно-визвольну боротьбу українського народу з виразно-самостійною незалежною від сторонніх сил концепцією узалежнити від чужих чинників, від зовнішніх сил. Не зовсім етично поступають старші українські політики, коли в своїх виданнях основні принципи розходження у національно-визвольній політиці пробують приховати речами неістотними, дріб'язковими і, не посилавчись на джерела, документи, приписують революційно-самостійницькому рухові неприродні та невластиві йому речі, як, наприклад, диктатура, тоталізм тощо.

Вони самі того не помічають, як такими своїми "писаннями", зільно чи не зільно, роблять неабияку прислугу політикам Кремля. Чимало теперішніх видань на чужині, скерованих проти революційно-самостійницької боротьби, зазубки передрукують у Москві чи Києві. Хто чесний може серйозно говорити та приписувати тоталізм тим, які одні з перших виступили зі зброєю проти німецького тоталізму і тепер ведуть збройно-політичну боротьбу проти большевицького тоталізму? Чомусь ні в одному з видань українських соціалістів не говориться про тоталізм большевицький, ні слово не сказано й про німецький вандалізм у свій час, а всі українські соціалісти воюють з фікцією, яку самі вигадали. Підозріле й те, що ні одно з цих видань не зайняло виразних позицій до большевицької провокаційної роботи серед українців на чужині; так само жодним словом не відізнались і проти "еднонедельмических групп", які оформлюються і діють під боком наших соціалістів. Нас не дивує залицяння до світової демократії, бо це було завжди властиве таким нашим політикам гнутись перед сильними світу цього. Мало ми прислужимося вселюдській справедливості та перемсзі демократії над тоталізмом і диктатурою, яка це й сьогодні загрожує цивілізації, поневолюючи та винищуючи цілі народи, якщо будемо воювати самими фразами про справедливість та високу громадську мораль. Ці речі давно зрозумілі та не нові.

Головне й актуальне в сучасній визвольній політиці, як наблизити кінець отого царства сатани на Сході та цим прискорити втілення в життя і практику демократичних принципів. Кон'юктуризм в українській визвольній політиці, на який хронічно хворіють наші "батьки", завжди був і тепер є шкідливий для української визвольної справи, бо він дезорієнтує народні маси, відриває їх від боротьби за національну волю, прищеплюючи їм рабську психологію.

Єдиною природною, чистою, завжди етичною є політична орієнтація на свій нарід, на його сили та його національні інтереси. Тільки така орієнтація дає

програму діяльності та провідну перспективу будучини. Бо така орієнтація пов'язує політику партії, групи чи окремого діяча з життям й інтересами свого народу; через неї утворюється в діяльності та боротьбі зв'язок з вічністю, бо нація є вічна.

Орієнтуватися на свою націю, черпати від неї сили своєї діяльності можуть тільки ті, хто поважає її, вірить у неї. Справжніми демократами є ті, що завжди з своїм народом; їхня робота ніколи не розходиться з народними інтересами, ті, хто силу своєї діяльності черпають з безмежних народніх джерел — вони й є національною частиною народу.

Наші соціалісти ніяк не можуть позбутися впливів російської соціалістичної школи, з якої на ґрунті німецької філософії постала й комуністична доктрина. Англійська соціалістична школа є глибоко національна, це істотно відрізняє її від німецько-російської.

Українського тоталізму немає чого поборювати, бо його не могло й бути в поневоленого народу. Всі національні сили маємо скерувати на боротьбу з більшовицьким тоталізмом, бо він нищить наш нарід, а своєю агресією загрожує світовій цивілізації та демократії. А для цієї боротьби мало заявити в декларації, що "союз українських соціалістів ставить як своє особливе завдання створення правдивої політичної освіти в українському народі, особливо серед молоді".

Закохані в себе, стоячи на засадах своєї непомилковості "батьки української політики" не хочуть бачити, доки хтось з чужинців їм не покаже й того, що на наш шлях революційно-визвольної боротьби з більшовизмом стали й інші поневолені народи Сторетського Союзу. З конференції поневолених народів, яка відбулася року 1943 на рідних землях з ініціативи тих таки революційно-самостійницьких сил ОУН, нині виріс Антибільшовицький Блок Народів /АБН/. Отож українська національно-революційна боротьба не є ізольована, як думав "Вільне Слово", а поневолені народи, зрозумівши конечність боротьби, об'єдналися в АБН. Фронт визвольної боротьби тепер вже є ширший і він потребує творчої співпраці всіх українських політичних сил, що визнають першочерговість боротьби за незалежну Українську Державу.

В цій боротьбі всі національно-творчі сили можуть і мусять знайти місце й застосування своїх сил, коли не хочуть, щоб історія їх обійшла.

х х х

Історична доконечність, жадроба волі, життя — змушили українські народні маси стати до боротьби проти німецької деспотії та не припинити її проти більшовицької тиранії. В цій боротьбі були й тепер є свої хиби,

але зрозуміння цілей, виразність політично-національної визвольної концепції, безкомпромісність боротьби - це лише може привести й приведе до перемоги.

Головне в боротьбі - вірно поставити та сформулювати завдання, а досвід - річ наживна, приходить в самій боротьбі.

Не випадково, що більшість поневолених більшевизмом народів стали на шлях збройно-політичної боротьби.

Та в інших народів старше покоління не ставало в ролі непогрішних прокурорів, а разом з революційними силами народу продовжувало та продовжує ту боротьбу. У нас сталося інакше. Наші політики "батьки" обрали собі премудрий плях пискарів, стали осторонь від неї й не тільки не підтримують її, а, навпаки, поборюють її у своїх виданнях. Дійшли до того, що в статті "Політична фантазія і дійсність" /"Вільне Слово", вид. Союзу Укр. Соц./ заперечують всяку боротьбу в краю. Автор Свиджар Самарець дивується сам, і наполегливо намагається переконати українців закордоном, що існування УГВР є неможливе в умовах більшевицького режиму. "Ми вже не кажемо про те, що взагалі є сумнівним, щоб такий великий центр в числі 25 чоловік міг справді діяти за сучасних умов під більшевицьким режимом".

Переконувати панів а Союзу Українських Соціалістів немає потреби. Можна порадити уважно читати пресу Советської України, запитати про УГВР тих, що ведуть боротьбу проти українських революційно-самостійницьких сил, а ще найкраще довідатись в краю.

Та суть не в цьому, а в тому, що українські соціалісти заперечують всяку можливість будь-якої боротьби проти більшевизму, а для більшої переконливості своїх доказів не гребують наклепами з українського смітника. В тій же статті наводять інші докази всемогутності Советського Союзу:

"1. Коли більшевицька диктатура устояла навіть перед такою силою, якою була гітлерівська Німеччина, то як можуть повалити ці повстанські розпорошені відділи /хто й де сказав, що ці відділи розпорошені?/.

2. Советські мільйонові армії не зв'язані зовнішніми фронтами та маючи тисячі танків та літаків можуть легко задušити всяке хоч би найбільше повстання озброєних мас.

3. Ізольована Українська Національна Революція проти більшевизму без участі інших народів Советського Союзу, зокрема без участі російського народу та Червоної Армії була б засуджена на неуспіх".

Виходить, що марно й думати про якусь там боротьбу проти більшевизму, бо всякі спроби присуджені на неуспіх. Висновок сам собою напрашується: прийняти більшевизм

як неминучість і покірно нести ярмо неволі, спостерігаючи на чужині, як ворог винищує нарід і ждати, що якое то буде.

Панове соціалісти забули, що немає вічного режиму. Всякий деспотизм, абсолютизм /а большевики є найреакційніший лад, який досі бачив світ/, неминуче породжує через внутрішні протиріччя заперечення самого себе, в самій деспотії визрівають такі глибокі протиріччя які штовхають уярмлені народи на боротьбу проти нього. Те — перішня революційно-визвольна боротьба поневолених большевизмом народів, в першу чергу українська збройно-політична боротьба, зумовлена недоцільністю існування большевизму як системи, що гальмує творчий розвиток народів, поневолених нею. Сам факт, що в такій, доведеній до віртуозности, деспотії, якою є Советський Союз, існує багаторічна боротьба, свідчить не про силу, а про безсилля цієї імперії. Панове соціалісти не бачили, що большевицька диктатура перед війною була так розхитана внутрішніми протиріччями, що не була жодною моральною силою і міццю, хоч мілітарні сили й обчислювались мільйоновими арміями, озброєними модерною технікою.

Війна з Фінляндією, як і перший рік війни з німцями продемонстрували всю ідейну трюхлявість цієї системи. І тільки безглузда національна політика німців, які продовжували політику большевиків на завойованих землях, скріпила Советський Союз.

Большевицька система якщо й уціліла на якийсь час у цій війні, то лише завдяки гітлеризмові. Сталіна, як і його режим, урятував Гітлер. Українські соціалісти віриального значення надають мілітарним силам, зводячи на нівець значення революційних сил поневолених народів, тоді як останні, зокрема українська революційно-визвольна боротьба, відіграли не другорядну роль в поразці німецьких збройних сил. Самі німці визнали, що їхня поразка сталася не під Сталінградом, а далеко раніше, на Україні, на Балканах. І поразку цю спричинив не хто інший, як революційно-визвольна боротьба поневолених народів. Говорити тепер про ізолюваність української боротьби це значить не бачити того, що діється навколо.

Забули соціалісти й те, що танки, авіація та інші атрибути мілітаризму, вироблені тими ж поневоленими народами, в часи революційних зривів обертаються проти гнобителів.

х

х

х

Засліплені своєю політичною непомилливістю старші політики, в першу чергу соціалістичний блок, не хочуть бачити й того, що після війни фронт поневолених народів розширився, бо у висліді війни нові народи втратили свою

незалежність і стали підкорені більшевизмом /Польща, Угорщина, Югославія та ін./.

Більшевизм, виявивши себе виразно, як імперіалістична потуга, своєю політикою сприяв об'єднанню та зміцненню фронту поневолених народів. Історичним завершенням цього й є створення АБН з ініціативи Української Головної Визвольної Ради. Правда, творці соціалістичного блоку на еміграції, в який увійшли представники соціалістичних партій, що складаються з двох-трьох осіб не вірять у можливість існування, а тимбільше роботи УГВР, не хочуть бачити й УПА.

Отож національно-визвольна боротьба українського народу не політична фантазія, як думають і пишуть панове соціалісти, а політична дійсність і дійсність, яка вийшла за межі "ізолюваної національної революції", бо вже об'єднала навколо себе більшість поневолених народів СРСР. Навіть, представники російської демократії співпрацюють в АБН. Наші старші політики через свою надмірну політичну мудрість завжди не помічали свого, українського, а вірили більше чужим - стороннім силам. Така вже їх вдача. Про таких і Шевченко згадував, коли говорив, що заходились з чийогось наказу пізнавати свою історію та - заговорили так, що й учитель не второпав, не то що прості люди.

А ті прості люди, українські народні маси, й стали на шлях активної, збройно-політичної боротьби в ворогом української волі й уже 4 роки зброї не склали й не закладались від воєсильного, як думають соціалісти, більшевизму. Революційно-політична боротьба українського народу - то не фантазія, як думають наші "батьки", а політична реальність, про неї говорить світ і світ демократії, а українські соціалісти й досі бояться її. А бояться тому, що не вірять у власні сили українського народу, бо за своїм політичним футлярем нічого, крім себе, не бачать і не хочуть бачити.

Кілька слів про політичну фантазію, якої так бояться і проти якої так воюють наші "реальні політики". Коли б люди були позбавлені мрії та не могли забігати хоч вряди годи вперед, щоб в уяві своїй будувати соціальний лад, систему, яка тільки зарисовується навколо, то трудно собі уявити, яка причина змушувала б людей двигатись вперед, проробляти та доводити до кінця величезні роботи в галузі мистецтва, науки чи політики. Розходження між мрією і дійсністю не приносять ніякої шкоди, коли ті, що мріють, серйозно вірять у свої мрії, а головне - уважно спостерігають життя і всім єством віддаються їде.

Коли мрія безпосередньо стикається з життям, ним перевіряється, коректується, тоді вона стає реальною дійсністю, і все буде гаразд.

Таких мрій, відваги у нас, українців, у нашій визвольній боротьбі ще не досить, а їх треба більше.

А в тому, що їх не досить, винувате "старше покоління" наших політиків, яке, вихваляючись своєю реальністю і тверезістю, проповідує лише легалізм, що в визвольній політиці є опортунізмом і назадняцтвом. А час не жде. Ситуація в краю є така, що ніяк не говорить про всемогутність більшевизму, а, навпаки, говорить, що більшевизм, збанкрутувавши ідейно в цілому світі, не може дати й не дасть ради в самій своїй країні.

Мало користи, а тільки шкоду роблять українські політики, проповідуючи недоцільність боротьби проти ворога; бо він, мовляв, має мільйонові армії та модерне озброєння. Не треба забувати, що ті армії складаються з поневолених народів, а озброєння також є ділом рук поневолених і в моменти революційних піднесень зброя в руках поневолених стає реальним фактором здобуття волі.

Мало ми прислужимося нашій національно-визвольній ідеї та демократії одним твердженням, "що царство сатани не вічне" і "що не за сімома горами й сімома ріками, а таки десь близько час, що ті ідеали, за які постраждали мільйони наших братів і сестер та страждають ще й тепер, стануть явною дійсністю".

Кажуть, "віра без діла мертва". А цього діла, яке наближувало б кінець тому царству сатани, а з ним і кінець страждань, і не видно від тверезих і мудрих політиків, а замість нього є в "писаніях" поборювання самих себе, прикриваючись вихованням і перевихованням.

Не в пору це та й користи від того ніякої, а шкоди багато!

Виховання нам усім потрібно, але не деклямації про діла "давно минулих днів" царства польського чи російського, а таке виховання, за яким :

" покаже батько сьому сину
на срібне марево в далині
і скаже: "Он земля твого народу,
Борись і добивайся батьківщини,
бо прийдеться загинути в вигнанні
чужою-чужиницею в неславі " .

/ Леся Українка /

+ _ + _ + _ + _ + _ + _ + _ + _

